

יונתן גרין

כשדיסני נגמלת מהטפה

סדרת הטלוויזיה 'המנדלוריאן', המפתיעה לטובה את חובבי סוגת מלחמת הכוכבים, מעוררת תקווה לשינוי רחב יותר

משנת 2017.

ראשית, במישור הקולנועי, המנדלוריאן מכיל את הרכיבים הדרושים ליצירה קולנועית איכותית ומהנה. המשחק, הדמויות, ההפקה, הדיאלוג, הצילום, האקשן ומעל לכול העלילה, כולם נרקמים יחד לסדרה שעומדת ברף גבוה ומספקת את הסחורה הבסיסית – בידור מעניין, משכנע ומשעשע (ולעיתים אפילו מרגש), שאינו עלבון לאינטליגנציה. מרבית סרטי מלחמת הכוכבים מהדור האחרון, ובמיוחד 'אחרוני הג'דיי', לא עמדו ברף בסיסי זה. אולי דווקא מתוך ניסיון לייצר איזו יצירת מופת ולעמוד ברף ציפיות בלתי-אפשרי, הסרטים סבלו מעלילות מתוחכמות מדי, מעלילות-משנה תמוהות, מדמויות שטחיות וילדותיות, מסתירות פנימיות, מסצנות בלתי-סבירות עד מגוחכות, ומשאר מרעין בישין. נראה שדיסני למדה את הלקח, ובעצם הוויתור על שאיפות גרנדיוזיות, דווקא הצליחה לייצר סדרה שעוקפת בקלות את אחיותיה הקולנועיות החדשות במישור האיכותי.

שנית, במישור מלחמת הכוכבים, המנדלוריאן הצליח לרצות את קהל המעריצים העצום והביקורתי, הישג ניכר בפני עצמו. בסופו של דבר, עולם מלחמת הכוכבים מבוסס על שלושה סרטים שנוצרו לפני ארבעה עשורים, ונתמך בקורפוס תוכן עשיר שנבנה סביבם במשך השנים. העיקרון הבסיסי ביותר מבחינת המעריצים הוא

בין סלעי מאורעותיה ההיסטוריים של שנת 2020 מסתתרת גם איזו רקפת צנועה, מעוטת חשיבות וקשורה בדמיון יותר מאשר במציאות – אך אפשר שגם היא תיזכר, במבט לאחור, כסימן-דרך: סדרת הטלוויזיה 'המנדלוריאן' של דיסני. מדובר בסדרה בת שתי עונות, מעולמם הקולנועי של סרטי 'מלחמת הכוכבים', המסופרת בסגנון מערבוני ומתמקדת בצייד-ראשים בעל מצפון המחליט לגונן על יצור חסר-ישע (כביכול) שהוא נשלח לחסל. ולפני שאתם בורחים, יש במנדלוריאן גם בשורה מסוימת לעולם הקולנוע והבידור הרחב יותר.

המדייקים יעירו כי סדרה זו שודרה לראשונה בשירות הסטרימינג 'דיסני פלוס' לקראת סוף שנת 2019, אך נראה לי הוגן לשייך אותה לשנת 2020, שבה היא זכתה לאהדה ולהערכה, לביקורות המחמיאות, לפרסים הרשמיים וכן הלאה. העונה השנייה שודרה במהלך 2020.

למה סדרת המנדלוריאן היא בבחינת תקווה חדשה לאוהדי מלחמת הכוכבים, ואולי גם לציבור חובבי הקולנוע והסדרות הרחב יותר? בפשטות, הסדרה הצליחה במקומות הקריטיים שבהם נכשלו סרטי מלחמת הכוכבים מהשנים האחרונות. המנדלוריאן אינה סדרת מופת, ואולי בכך טמון סוד ההצלחה שלה. להמחשת הבדל זה יועיל להשוות את הסדרה עם סרט מלחמת הכוכבים שנוא במיוחד, 'אחרוני הג'דיי'

דומיננטיות ביותר בעתיד הנראה לעין. מלבד סרטיה וסדרותיה המוכרים, דיסני היא הבעלים של חברת לוקאספילם וסאגת מלחמת הכוכבים, של סרטי הקומיקס 'מארוול' (לרבות סאגת 'הנוקמים'), של חברת האנימציה פיקסאר, של אלפני המאה ה-20, של שירות הסטרימינג החדש דיסני פלוס ועוד. נתח השוק של דיסני בתעשיית הקולנוע בצפון אמריקה מגמד את שאר האולפנים ועומד על כ-33% בשנת 2019, לעומת 13% בלבד של האולפן הגדול ביותר אחריה (האחים ורנר). דיסני היא הגוגל של עולם הקולנוע המודרני, והיא תקבע כנראה את הטון הקולנועי של הדור הקרוב.

באחרוני הג'זי יכולנו למצוא ביטוי כואב במיוחד של תופעה זו. לאורך הסרט פזורים מסרים ערכיים-כביכול בעלי אופי מוסרני ופטרונים שהועברו ב"האכלת כפית" שקופה ורדודה. לא היה אפשר להתחמק מתחושת ההטפה, והיו חסרות רק סיסמאות האשטאג (תיוגים של הרשתות החברתיות) להשלמת החוויה. בין הסוגיות בלטו: זכויות בעלי חיים, פערי עושר ואי-שוויון, שחיתות התעשייה הצבאית, תפקידי מגדר והיררכיות מגדריות, רב-תרבותיות ועוד ועוד. לא ברור אם כל אלו גרמו לפגמים הקשים בעלילה ולזלזול ברוח מלחמת הכוכבים או שמא רק התקיימו לצידם. רבים ביכו את סופה של סאגת מלחמת הכוכבים אשר הוקרבה על מזבח הפרופגנדה האידיאולוגית ההוליוודית.

ואז הגיע המנדלוריאן. המנדלוריאן אינה סתם סדרה מבית מלחמת הכוכבים. בדור שבו הגבול בין הקולנוע לבין הטלוויזיה נעשה דק עד בלתי-קיים, יש שיופתעו לגלות כי זוהי סדרת הלייב-אקשן (כלומר, לא אנימציה) הטלוויזיונית הראשונה אי-

אותה לרמה של הטפה ממש (ואפשר לתהות על הקשר הרעיוני בין המילים "הטפה" ו"טף").

אולי היה אפשר להבין זאת בהקשר של סרטי ילדים, הנושאים תפקיד חינוכי מובהק יותר ומיועדים לקהל יעד מתוחכם פחות, אף שגם בהם תוכן מסרים עשוי להטריד הורים רבים. אומנם אין זה ענייננו כרגע, אך קשה שלא להיזכר בסרט 'לשבור את הקרח 2', שדאג להעביר מסר פוסט-קולוניאליסטי המערער את אמינות הנרטיב הקהילתי והבין-דורי המקובל, ומניח כמובן מאליו נישול של אוכלוסיות ילידיות בידי כובשים לבנים. אבל בסרטי מבוגרים מסרים כמו אלה עוברים פחות חלק בגרון, ומלבד שאר מגרעותיהם, המסרים באים לרוב על חשבון מרכיבים חינויים של הסרט או הסדרה, כמו אמינות הדמויות או עקביות העלילה.

דיסני כמובן אינה לבדה. העברת מסרים ערכיים שנויים במחלוקת וחינוך ההמונים ברוח הסוגייה הפרוגרסיבית התורנית, בהקשרים שבעבר לא נחשבו רלוונטיים, הייתה לאחרונה לנורמה מקובלת. בעונתה האחרונה אימצה ליגת האן-בי-איי באופן מוחלט את סיסמאות תנועת Black Matter Lives. חברת מוצרי הגילוח ג'ילט (בבעלות תאגיד הענק G&P) יצאה בפרסומת נגד "גבריות רעילה". ואין צורך להכביר מילים על אודות העיסוק של כלל התאגידים המסחריים בסוגיות שינוי האקלים והקיימות, והאימוץ האוטומטי של ערכים אופנתיים על ידי סלבריטאים.

מגמה זו של דיסני אינה טריוויאלית. חברות ההפקה וההפצה של אלפני וולט דיסני הן היום השחקן החשוב ביותר בקולנוע העולמי, ונראה כי הן ימשיכו להיות

איכותה ודבקותה במסורת מלחמת הכוכבים. על כן, ייתכן כי המנדלוריאן נושא בשורה של ממש למעריציה (ומספידיה) של מלחמת הכוכבים ולחובבי הקולנוע. אולי הסדרה מסמנת לנו כי דיסני למדה לקח חשוב, והיא מוכנה לוותר מעט על האינדוקטרינציה האידאולוגית, במיוחד כשזו פוגעת באיכות יצירותיה ובתוכנן. בעולם הממתין לתחייתו של הקולנוע לאחר תקופת הקורונה, זו מחשבה מעודדת בהחלט, ואפשר להוסיפה לרשימת ההישגים של שנת 2020.

פעם בעולם מלחמת הכוכבים. זהו מוצר דגל בעידן הדיסני של מלחמת הכוכבים, ניסוי יקר שהושקעו בו משאבים עצומים (לרבות המצאת טכנולוגיית צילום חדשה שעשויה לשנות את פני התעשייה). וראה זה פלא – סדרת המנדלוריאן חופשית כמעט לגמרי מהטפת מסרים אופנתיים. המוסרנות נעלמה כליל. ודאי שהסדרה עוסקת – כדרכה של מלחמת הכוכבים – במאבק בין טוב ורע, בטבע האדם ובבחירה החופשית לאיזה צד להשתייך. אך היא עושה זאת בעידון, באלגנטיות, ולרוב בצורה שהיא באמת משנית למאפיינים המרכזיים של הסדרה:

עו"ד יונתן גרין הוא מנכ"ל הפורום הישראלי למשפט וחירות (וחובב מלחמת הכוכבים).